

ANNA JĀŅKALNE

Dzimusi: 1911. gada 25. decembrī Līvānos
Mācības: Rīgas Valsts kurlmēmo skolā, Rīgas baleta studijā
Iestājās nedzirdīgo organizācijā: 1930. gadā
Darbs: Rīgas MRU grāmatsiešanas iecirknī — 30 gadus
Sabiedriskie nopelni: ilggadīga kultūras nama «Rītausma»
drāmas kolektīva aktrise, režisores palīdzē un sabiedriskā
rekvizitore, pensionāru padomes vadītāja
LNS Goda biedres nosaukums piešķirts 1986. gadā
Mirusi 1992. gada 31. maijā

Mūža mīlestība — skatuves māksla

Anna Jāņkalne dzimusi Latgales novadā, Līvānu stikla fabrikas strādnieku ģimenē. Dzirdi zaudējusi, pa-visam maza būdama (8 mēn.), meningīta pārslimošanas rezultātā. Kad Pirmā pasaules kara laikā fabriku evakuēja uz Minsku, arī Anas ģimene devās turp.

1920. gadā ģimene atgriezās dzimtajos Līvānos. Vecāki un turpināja strādāt Līvānu stikla fabrikā.

Annai nebija iespēju skoloties, jo neviens nezināja, kur varētu būt kurlmēmo skola. Bet sagadījās, ka Rīgas skolas direktors Inselbergs braukāja apkārt pa lauku

pagastiem un meklēja iespējamus skolēnus. Tā arī Annu atrada, un viņa 1922. gadā sāka mācīties Rīgas Kurlmēmo skolā un to beidza 1929. gadā.

Tā kā Anna bija apveltīta ar baletdejojotājas augumu un lielu vēlēšanos dejot, viņa nolēma tālāk mācīties Rīgas baleta studijā. Viņa tur bija pirmā nedzirdīgā audzēkne. Anna nokļuva pie slavenās skolotājas Vīgneres. Diemžēl pēc diviem gadiem viņa vairs nespēja samaksāt lielo studiju naudu, un baleta studiju nācās atstāt.

Jau skolas gados Anna aizrāvās ar tolaik jauniešu vidū iecienīto sporta veidu — mākslas vingrošanu, kur nācās apvienot kustību, ritma, mūzikas, dažādu papildpriekšmetu lietojumu. Šie priekšnesumi valdzināja skatītājus un — arī pašus izpildītājus. Tos izpildot, dzima un cieši nostiprinājās Annas mīlestība uz skatuves mākslu.

Tā sākās nedzirdīgo teātris

1930. — 1940. gadā Anna kopā ar dažiem teātra mākslas mīļotājiem nodibināja nelielu grupu, kur kopā ar Līviju Baueri režisēja pirmos mazos sadzīves ainiņu iestudējumus. Anna noorganizēja arī deju grupu. Te lieti noderēja baleta studijā apgūtais. Protams, vadīt un mācīt dejas apgrūtināja tas, ka Anna bija pavisam nedzirdīga. Ritmu viņa juta, bet mūziku nedzirdēja...

Tomēr pamazām uz nedzirdīgo teātra skatuves iemirdzējās daudzkrāsains un lomu klāstā bagāts repertuārs ar dažādu tēlu atveidojumu spilgtā aktieriskā formā. Anna Jāņkalne bija viena no pirmajām aktrisēm un teātra entuziastēm, kas tūlīt pēc kara turpināja rosīties nedzirdīgo kultūras jomā.

Annu daba bija apveltījusi ar aktieriskiem dotumiem un drosmi uzstāties savu biedru priekšā. Kopā ar Līviju Baueri un dažiem citiem svinīgos vakaros ak-

tieru grupa uzstājās ar nelieliem jokpilniem skečiem no dzīves, etīdēm, humorpilnām improvizācijām. Katrs darīja, ko un kā varēja. Paši izdomāja ludziņu, paši to spēlēja un iestudēja.

No Annas Jāņkalnes atmiņām

«Toreiz mēs domājām, ka nedzirdīgie nav spējīgi iestudēt pilnvērtīga satura lugas savas mazās izglītības dēļ. Tāpēc gatavojām nelielas izrādes bez teksta, vienkārši noskatoties filmas un pēc tam to saturu atdarinot ar žestiem.

Gadiem ejot, arvien vairāk sapratām, ka vajag mācīties tekstus no grāmatas. Kad pie mums atbrauca Maskavas nedzirdīgie un parādīja veselu lugu, bijām ļoti pārsteigti. Tas mums deva iedvesmu...»

Karš izjauca iesākto attīstību, un tikai 1944. gadā atsākās regulāri mēģinājumi, kuros režijas pienākumus atkal uzņēmās teātrim uzticīgā Līvija Bauere kopā ar Annu, kura ne tikai piedalījās dažādās izrādēs, bet veica arī citus pienākumus, kas bija ļoti atbildīgi un darbietilpīgi. Turklāt savu aizraušanos ar mākslu sekmiņi savienoja ar maizes darbu, 30 gadus nostrādājot Rīgas MRU grāmatsiešanas iecirknī.

Pēc aiziešanas pensijā viņa uzņēmās arī pensionāru kluba vadību «Rītausmā».

Tāda bija Anna

Pirmo teātra aktīvistu patiesās spējas un uzstāties griba liecināja, ka šo darbu nepieciešams ievirzīt nopietnākā gultnē. Tāpēc arī biedrības vadība par kolektīva vadītāju uzaicināja profesionālu režisori Elvīru Elksni, un sākās pamatīgs darbs. Anna tad bija pieprasītākā aktrise.

Nedzirdīgo teātrī profesionālās režisores vadībā Anna sākumā darbojās kā aktrise, vēlāk uzņēmās visai nepateicīgos, bet tik ļoti vajadzīgos režisora palīdzes —

rekvizitores pienākumus. Anna bija gan E.Elksnes, gan deju grupas vadītāja Kromuļa palīdzē: gan kostīmus gādāja, gludināja, gan aktierus, deļotājus grimēja.

Režisore E. Elksne par Annu Jāņkalni:

«Mēs abas sapratāmies bez vārdiem, ar skatienu. Annas raksturīgākās īpašības bija — lielā savaldība, pacietība, nosvērtība un kārtīgums it visā. Uz mēģinājumiem un izrādēm vienmēr atnāca pirmā, lai visu sakārtotu, un aizgāja pēdējā, kad viss atkal bija nolikts savā vietā.

Anna pārzināja visas izrādei nepieciešamās lietas, sākot ar galdiem un krēsliem un beidzot līdz mazai adatiņai, ja tāda bija vajadzīga izrādē. Visu sakārtoja viesizrāžu braucieniem. Pati kravāja, nesa lielos saiņus. Ļoti spilgta raksturlomās uz skatuves un neaizvietoja savā lomā aiz skatuves, pasniedzot aktieriem visu nepieciešamo izrādes gaitā...»

Un to viņa arī veica no visas sirds. Viņa pat atteicās pārcelties dzīvot uz ģimenes māju Siguldā, jo nespēja būt tik tālu prom no teātra.

Annas Jāņkalnes nopelni nedzirdīgo kultūras kopšanā atzīti oficiāli, piešķirot viņai LNS Goda biedres nosaukumu, bet visvairāk — ar pateicīgo skatītāju sirdīs izraisīto mākslas mīlestību un skaistuma izjūtu, kas dzīvo paaudzēs.

Anna Jāņkalne aizgāja mūžībā 82 gadu vecumā, pēc savām zelta kāzām (1992). **B.A.**

Pati Anna kādā intervijā teikusi: «Es ļoti mīlu skatuves mākslu un centīšos palīdzēt, cik vien tas man būs iespējams...»

